

Rizika spojená s nevyužitím II. pilíře

Často se můžeme dočíst o rizicích II. pilíře. V článkách se píše, co všechno není jisté, kde se skrývá riziko, kde je špatná likvidita. Jak je na tom z hlediska rizika II. pilíř vůči prvnímu?

Druhý pilíř se často srovnává s klasickými produkty, které známe – se stavebním spořením, penzijním připojištěním, případně s pojistkami. Protože v rámci druhého pilíře budou prostředky směřovat do fondů, měli bychom ho srovnávat s podílovými fondy.

Protože v rámci druhého pilíře budou prostředky směřovat do fondů, měli bychom ho srovnávat s podílovými fondy. K těm má nejbliže.

K těm má nejbliže. Tedy pokud hovoříme o 2 % z příjmu, které platíme ze svého. Pokud hovoříme o 3 %, které bychom jinak odvedli státu do společné kasy, měli bychom porovnávat druhý pilíř s prvním pilířem. U těchto 3 % si můžeme vybrat: Buď je odvedeme do prvního pilíře nebo je odvedeme do druhého pilíře.

POROVNÁNÍ PILÍŘŮ

V druhém pilíři, stejně jako v prvním, budou peníze použity na náš důchod. Jsou tedy stejně nelikvidní. Dostaneme se k nim ve stejnou dobu – v době odchodu do důchodu. Z prvního pilíře nám je bude vyplácet stát, z druhého pilíře nám je bude vyplácet pojišťovna.

V rámci druhého pilíře máme několik možností, které první pilíř nenabízí:

• **Prostředky se dědí:** Pokud se nedožijeme důchodového věku, prostředky ve fondech se dědí. Lidé ve věku 35 let budou mít při průměrném příjmu ve fondech přes půl milionu korun. (Zde počítáme pouze 3 %, která se mohou vyvést). V prvním pilíři se v případě úmrtí nic nedědí. (Protože se peníze už dávno vyplatily.)

• **Možnost volby penze:** V druhém

pilíři máme možnost volit, jakou si necháme vyplácet penzi. V prvním pilíři budeme mít vždy doživotní penzi. Jinou volbu nemáme. Budeme dostávat penzi do konce života, i kdybychom na začátku vyplácení důchodu byli na smrtelné posteli. U druhého

pilíře máme možnost si vybrat: penzi na dobu určitou (20 let) nebo penzi na doživotí.

U druhého pilíře se občas za nevyhodu považuje to, že si nemůžeme peníze vyzvednout jednorázově a musíme si nechat vyplácet penzi. U prvního pilíře to je ještě o kus horší.

Abychom mohli vyvést (do druhého pilíře) 3 % z příjmů, musíme platit další 2 % navíc. Tato 2 % budou směřovat do důchodových fondů. Když se nebudeme účastnit druhého pilíře, budeme moci tato 2 % investovat, kamkoli budeme chtít. Je jasné, že nás účast ve druhém pilíři silně omezí:

- Budeme pravidelně investovat 2 %. Pokud se druhého pilíře neúčastníme, můžeme investovat, ale nemusíme. Peníze můžeme spotřebovat.
- Budeme investovat do důchodových fondů. Nebudeme si moci vybrat z jakýchkoli investic.

K penězům se dostaneme až v důchodu (pokud neumřeme dříve). To je podmínka, která nás svazuje nejvíce.

Vstupem do druhého pilíře dostáváme více mož-

ností, jak nakládat s 3 %, která bychom jinak odvedli do prvního pilíře. Zároveň za to ale platíme nižší likviditou dalších 2 % z našeho příjmu. Pro někoho to bude cena (omezení) přijatelné, pro někoho nikoli.

RIZIKA DRUHÉHO PILÍŘE

Druhý pilíř má mnoho rizik a nejistot. Počínaje politickými, ekonomickými a demografickými a konče investičními. Kalkulačky na internetu se snaží tvářit, že něco smysluplného spočítaly. Výpočty jsou přitom zatíženy enormní chybou. Jen odhad investičních výnosů je zatížen velkou chybou.

Tak například výpočet pro 35letého muže s průměrným příjmem může v konzervativní strategii se zhodnocením 0,8 % nad inflaci. To by odpovídalo tomu, že dluhopisy v průměru překonávají inflaci. Problém je skrytý ve slovíčku „v průměru“. V průměru znamená, že někdy byly výnosy nižší, jindy byly výnosy vyšší. Ne vždy se dluhopisům dařilo překonávat inflaci a ještě vydělat na náklady fondu. Někdy byl výnos mínus 0,8 %. Když jsme trefili dobré období, které dluhopisům přálo, překonali jsme inflaci a náklady fondů o 2,9 % procenta ročně.

Pro konzervativní strategii to tedy znamená, že můžeme očekávat hodnotu majetku v době odchodu do důchodu ve výši 262 až 493 tisíc korun. (V reálném vyjádření, pro 35letého s průměrným příjmem.) Pro dynamickou strategii dostáváme ještě větší rozptyl (viz tabulka 1).

Jen investiční riziko nám přináší nejistotu v řádu stovek tisíc korun. Dále musíme přidat další rizika, která ovlivní výši majetku v důchodu:

- Věk odchodu do důchodu
- Růst nebo snižování mzdy
- Nezaměstnanost a nemocnost

Tabulka 1: Očekávaná hodnota majetku dle strategie

	Konzervativní	Dynamický
Minimum	262 000	451 000
Průměr	342 000	543 000
Maximum	493 000	706 000

Zdroj: Vlastní výpočty

Poznámka: Očekávaná hodnota majetku v druhém pilíři pro 35letého člověka s průměrným příjmem. Scénáře odpovídají historicky dosahovaným zhodnocením.

RIZIKA PRVNÍHO PILÍŘE

První pilíř na tom není z hlediska rizika o moc lépe. Dokáže si snad někdo tipnout, jaký bude jeho důchod, až půjde do penze? Kalkulačky na internetu se tváří, že to spočítat umí. Výpočet ale stojí na mnoha a mnoha předpokladech, které neznáme.

Navíc se výpočet starobního důchodu mění. Mění se jednotlivé parametry (započtená doba, procentní výměra), mění se valorizace (o inflaci plus 1/3 růstu mezd nebo jen 1/3 inflace a 1/3 růstu mezd).

Různé studie se u prvního pilíře shodují na jediném: dnešní třicátníci mohou očekávat, že jejich příjem z důchodu z prvního pilíře poklesne. Podle studie

Druhý pilíř nás sám o sobě na důchod nezajistí. Doporučuje se pravidelně investovat na důchod například 10 % ze svého příjmu.

CERGE se dá předpokládat, že nástupní výše důchodu klesne z dnešních 45 % průměrné hrubé mzdy na 35 % v roce 2030 a na 25 % v roce 2050. Pokud dnes lidé s průměrnou mzdou vstupují do penze s částkou 11 240 Kč, dnešní třicátníci by od státu dostali pouze 6 500 Kč. To je pokles o 42 %.

DIVERZIFIKACE

Ať počítáme jak chceme, stejně se výše důchodu za 30 let nedopočteme. Příjem z prvního i druhého pilíře je nespočítatelný. První pilíř má svá rizika. Jeho rizikem je hlavně riziko („jistota“) poklesu. Druhý pilíř má také svá rizika – ani zde nevíme, jak velký důchod budeme mít.

V investicích často nesázíme na jednu kartu. Setrvání pouze v prvním pilíři je

právě sázkou na tuto jednu kartu. Často doporučujeme riziko rozdělit: většinu prostředků si nechat vyplácet z prvního pilíře, část prostředků z druhého.

DRUHÝ PILÍŘ V RÁMCI PORTFOLIA

Rozhodování o druhém pilíři závisí také na tom, kolik prostředků chceme na náš důchod investovat. Jestli chceme investovat pouze a jen ona 2 %, pak asi převáží nevýhody druhého pilíře. Pak budeme narážet na nelikviditu prostředků v důchodových fondech a budeme se potýkat s tím, že peníze nemůžeme vybrat dříve.

Druhý pilíř nás sám o sobě na důchod nezajistí. Doporučuje se pravidelně investovat na důchod například 10 % ze svého příjmu. Pokud nám je 35 let a máme příjem například 25 000 Kč hrubého (cca 20 000 Kč čistého), měli bychom dávat na důchod přibližně 2000 Kč měsíčně. Pak by naše investice mohla vypadat následovně:

- 500 Kč dáme ze svého do druhého pilíře. Další 780 Kč budeme platit do druhého pilíře místo do prvního.
- 1000 Kč můžeme pravidelně investovat do III. pilíře (doplňkové penzijní spoření).
- 500 Kč do OPF

Z tohoto pohledu tvoří naše platba do II. pilíře jen ¼ našich úspor, které máme na důchod. Pokud bychom potřebovali některé peníze dříve než při odchodu do

důchodu, můžeme je použít. Problém nelikvidity prostředků ve II. pilíři nás nebude tolik tížit. Situace je dobře vidět na přiložených grafech (grafy 1 a 2):

- Do II. pilíře směřuje „jen“ ¼ peněz, které si platíme dobrovolně na důchod,
- Z II. pilíře se čerpá „jen“ 22 % příjmů v důchodu.

Pokud bychom se II. pilíře neúčastnili, měli bychom vyšší příjem z I. pilíře (ze 3 %, která bychom v něm nechali) a vyšší příjem ze soukromé části (OPF). Sem by směřovalo o 500 Kč více.

U grafu, který ukazuje rozložení prostředků v důchodu, je potřeba si uvědomit, že každá část koláče je zatížena chybou alespoň 30 %:

- Důchod z I. pilíře nemusí být v dnešní úrovni (průměr = 11 240 Kč), ale může být daleko nižší (např. 6 500 Kč – viz studie CERGE)
- Hodnota investice v II. a III. pilíři a v OPF závisí na strategii (počítáme s dynamickou) a na výnosu trhů. Hodnota investice může být kolem 1 mil. Kč nebo také o 30 % vyšší či nižší.

NEVYUŽIT II. PILÍŘ JE TAKÉ RIZIKOVÉ

Někdo nemá odvahu vstoupit do druhého pilíře. Přijde mu to moc rizikové. Nevstoupení do druhého pilíře ale znamená, že se spolehne na pilíř první. I ten má svoje rizika.

Nemáme jednu variantu bezpečnou a jinou nebezpečnou. Máme dvě rizikové varianty a můžeme volit, která rizika chceme podstoupit. ■

Petr Syrový

Autor je analytikem společnosti KFP (www.kfp.cz)

